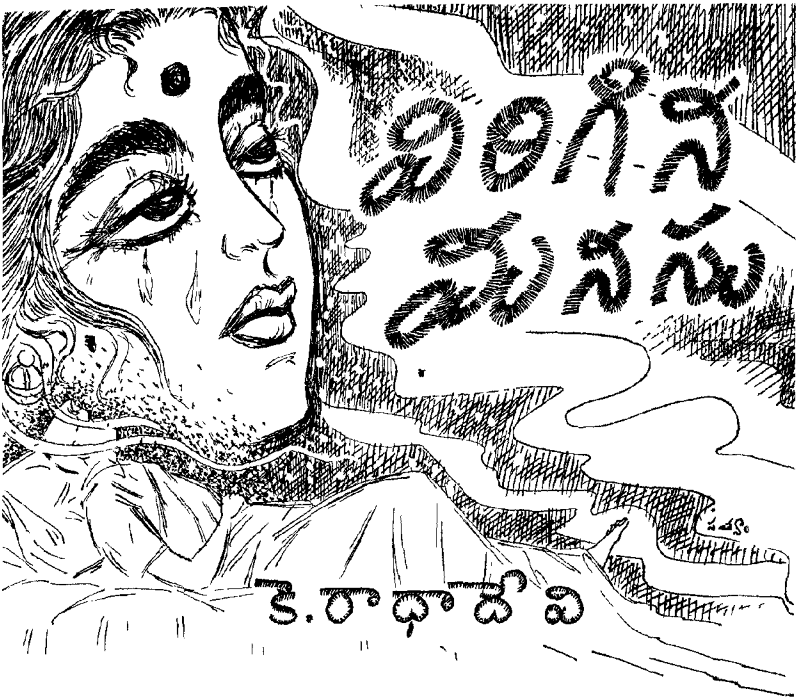

తరాలనాటి ఆ పెద్ద భవనం బీటలువిచ్చి ముసలివాని శరీరంపై తేలిన నరాల్లా శిథిలావస్థలో వుంది. ఎందరి గాథల్నీ, బాధల్నీ ఇముడ్చుకొని జీర్ణింపచేసుకుందో మన వూహకే అందని సంగతి

ఆ భవనం ముందొక రిక్షా ఆగింది అందులోంచి ఒక పాతికేళ్ళ పడుచు నిర్జీవంగా నిరామయంగా దిగి వెళ్ళి ఇంటి తాళాలు తీసి తడబడే అడుగులతో లోపలి కెళ్ళింది. ఆమెను ఆప్యాయంగా కౌగలించుకొంది ఆ పెద్ద గది

* * *

రామారావుగారు సొంత వూరిలోనే హైస్కూల్ మాష్టరుగా పనిచేస్తున్నారు పెద్దలు మిగిల్చిన ఆ భవనం, కొంత పొలమూ వుందాయనకు. 30 సంవత్సరాలొచ్చినా వివాహ ప్రసక్తి తేనిచ్చేవారు కాదు తల్లిని కారణం ఎవరికీ తెలియదు ముసలి తల్లి కాస్తా కన్నుమూశాక శాఖాంతర వివాహం చేసుకున్నారు (వర్ణాంతర వివాహంకాదు). ఆరోజులలో అదే చెయ్యరాని నేరంగా వుండేది. భార్య అందమైనదీ, వెన్నపూసలాంటి మనసు కలదీను. వారిద్దరికీ సమాజంతో సంబంధం వుండేది కాదు. వారిద్దరికీ ఏ విషయాల్లోనూ భేదాభిప్రాయా లుండేవి కావు

చాలాకాలానికి వారి కొక ఆడపిల్ల పుట్టింది వారి ఆనందానికి అవథులులేవు

ఆ పిల్లకు శశి అని పేరు పెట్టారు. అందంగా కుందనపు బొమ్మలా వుండేది శశి. వారి అభిరుచుల కనుగుణంగా శశిని పెంచసాగేరు కాలం త్వరగా గడచి పోయింది. ఎనిమిది సంవత్సరాల తరువాత రామారావుగారి భార్య పార్వతి మరల గర్భవతి అయింది. అనారోగ్యంగా వుండేది ఎప్పుడూ. ఏడవ నెలై వుండగా ఒకనాడు తెలివిలేకుండా పడిపోయింది. హాస్పటల్‌కి తీసుకెళ్ళేరు. కాని ఆమె ఒక్కరోజు మాత్రమే వుండి చనిపోయింది. శశికి తల్లి అనే పెన్నిధి కరువైంది. రామారావుగారు శశిలో భార్య రూపాన్ని చూసుకొనేవారు. పని మనిషి సహాయంతో ఎలాగో కాలం గడుపుతూ వుండేవారు. శశి చాలా తెలివైంది. తొమ్మిదవ సంవత్సరం రావడంతోనే హైస్కూల్‌లో జాయినయ్యింది. తండ్రితోపాటు తనూ వెళ్లేది. సాయంత్రం మాత్రం ఆలశ్యంగా వచ్చేది ఇంటికి, స్నేహితులతో ఆడి, పాడి ఒక్కోరోజు అందరూ శశి యింటికే వచ్చేవారు. చమత్కారి అయిన శశి అందర్నీ నవ్విస్తూ వుండేది. శశి స్కూల్ ఫైనల్ చదువుతుండేటప్పుడు 5 గురు ముఖ్య స్నేహితు లుండేవారు. తరచు వస్తూవుండేవారు. అందరూ కలసి తెలుగు మాష్టారి తెలివిని మెచ్చుకుంటూ ఇంగ్లీషు మాష్టారి స్టయిల్‌ని అభినయిస్తూ, లెక్కల మాష్టారి బుర్రలో ఎంత బంకమన్నుందో ఆయన డిగ్రీ ఏవిధంగా సంపాదించి వుంటాడో వూహించి, ఒకరికొకరు చెప్పుకొని నవ్వుకునేవారు. సమవయస్కులయిన వారి అభిరుచులన్నీ చాలావరకు, ఒక్కలాగే వుండేవి. లలిత, రామంలు చాలా తెలివైనవారు. ధృవ, శశి అల్లరి వాళ్లు. పాణి, సీత అమాయకంగా ఉండేవారు. అందరూ కష్టపడి బాగానే చదివేరు. కాని పాణి, సీతలు తప్పేరు. లలిత, రామం, ధృవ కాలేజీ చదువుకి హైద్రాబాద్ వెళ్ళేరు. శశి తండ్రి ఎంత చెప్పినా తనొక్కతీ తండ్రిని వదిలిపోలేనని చెప్పింది. చదువుమీద కూడా శ్రద్ధ లేదని చెప్పేసింది. సీతకు సంబంధం స్థిరపడింది. పాణిని ఒక అందమైన పెద్దసైజు హిడింబకు ఇచ్చారు, (ఇల్లరికం) లక్షాధికారులని.

శశికి ఏమీ తోచేదికాదు. వంటరితనం భరించలేనంత దుర్భరంగా వుండేది. లలిత, రామం, ధృవలకు తరచు ఉత్తరాలు వ్రాస్తూ జవాబులు పొందుతూ గాలిలో తేలిపోతుండేది అక్కడి విషయాలు తెలుసుకొని — తను చదువు మానేసినందుకు అప్పుడప్పుడు తనమీద తనకే కోపం వచ్చేది — రామం చాలా పెద్ద ఉత్తరాలు వ్రాసేవాడు. బూజుపట్టిన భావాలను ఎలా దులపాలో, అందువల్ల కలిగే లాభాలు ఏమిటో, ఎంతమంది 'సమాజం' అనే పాముకాటుకు బలౌతున్నారో, వ్యక్తిత్వం ఉన్న ప్రతీవారూ

"ఏడుకొండల వెంకటరమణా, నేను చైర్మన్ అవుతే నా జుట్టు నీకు ఇస్తాను."

కూడా సమాజంతో అంతర్గతంగా సమరం సాగిస్తూనే వుంటారని, కాని ఇలా తనకు జరుగుతున్నట్లు ఏ ఒక్కరూ పైకి చెప్పరనీ, నిర్భయంగా చెప్పుకో గలిగినవాడే నిజమైన మానవుడనీ, సంకుచిత భావాలతో కుళ్ళు బ్రతుకు బ్రతికే అందరినీ 'మానవులు' అనడం సబబు కాదనీ, ఏమేమో గాలిలో మేడలు కడుతున్నట్లు వ్రాసేవాడు. శశికి అతని భావాలు బాగుండేవి తను చెప్పలేనివి ఏమిటో అతను చెపుతున్నాడనుకొనేది.

*　　*　　*

ఆ శెలవుల్లో మిత్రులంతా చేరుకున్నారు. రాత్రంటే ఏమిటో పగలంటే ఏమిటో వారికి తెలిసేదికాదు. రామారావుగారు కూడా యుక్తవయసు వచ్చిన పిల్ల అని కాని, సమాజం తమని ఏమంటుందో అని కాని ఏ ఒక్కరోజూ ఆలోచించలేదాయన. పైగా అలా ఆలోచించడం తప్పు ఆయనకు. కుమార్తె తన ఆదర్శాలను నిలబెడుతుందని కలలు కనేవారు. వాళ్ళతోపాటు ఈయనా శృతి కలిపి నవ్వుతుండేవారు.

శశి మనసు తేటనీటి సరస్సులా నిర్మలమైనది. అందరి ప్రతిబింబాలు ఆమెలో కనుపించేవి. ప్రతివారూ 'నేనున్నానా నీలో?' అంటూ ఆమెలో తమని చూసుకొని తృప్తిగా నవ్వుకునేవారు. శశి తన మంచి మనసుతో అందర్నీ కట్టేసుకునేది. ఆమె చెప్పిన మాట కాదనేవారెవరూ ఆ వూరిలో వుండేవారు కాదు. అలా అని అందర్నీ పూసుకు తిరిగేది కాదు. అందుకే ఆమెకు లోకమంతా అందంగా, గులాబీ తోట లాగే కనుపిస్తుంది. ఆ ముళ్ళని మాత్రం మరచిపోతూ వుంటుంది.

*　　*　　*

రామంకి క్లాస్ వచ్చింది. మెడిసిన్‌లో చేరేడు. లలిత, ధృవలు బి యస్‌సి. లో చేరేరు.

శశికి ఒక సంబంధం వచ్చింది. అతను ఏదో కంపెనీలో మేనేజర్‌గా వుంటున్నాడు. అతనికి వర్ణాంతర వివాహం చేసుకొని గొప్ప పేరు తెచ్చుకోవాలని కోరిక కలిగింది. ఒకరి నొకరు చూసుకున్నారు — రామారావుగారు శశి అభిప్రాయం అడిగేరు. శశికి పెండ్లంటే జీవిత సమస్య అని తెలియదు. అంత

గట్టిగా అసలే ఆలోచించలేదు. ఆమె పెరిగిన వాతావరణం అలాంటిది. 'నీ యిష్టం నాన్నా! నాదేం లేదు' అని మన స్ఫూర్తిగానే చెప్పింది. సంఘసంస్కర్త కాబట్టి కట్నం అడగకూడదు 'కారు' కొనిపెట్ట మన్నాడు. ఆస్తిఅంతా తరువాత తనదే కదా అనుకున్నాడా పెండ్లికొడుకు. రామారావుగారు కూడా సరే నన్నారు

పెండ్లికి స్నేహితులంతా వచ్చారు పెత్తనమంతా వారిదే! కాని ఏ ఒక్కరూ సరదాగాలేరు. శశి యింక తమని ఒదిలి వెళ్ళిపోతుందని అందరికీ బెంగ. పెండ్లి కొడుకు గోపాలరావుగారి తరపునా, యిటు శశి తరపునా అందరూ స్నేహితులే. పెండ్లి జరిగిపోయింది శశిని పంపించేటప్పుడు రామారావుగారు బావురుమని పసిపిల్లాడిలా వెక్కి-వెక్కి ఏడ్చారు. శశి ఎలావుందో చెప్పడం అసలే అనవసరం శశి స్నేహితులంతా పక్క-పక్కలకుపోతూ కన్నీటిని ఆపుకొనే వృధా ప్రయాసపడుతున్నారు ఈ సమయంలో ఏడవరాదనేది తెలుసు కొని రామం మాత్రం శశి దగ్గరగావచ్చి నుంచొని జీరపోయిన గొంతుతో 'శశీ' అన్నాడు. శశి తల పైకెత్తి రామంని చూసి తల వంచేసుకొంది. ఏదో చెప్ప బోయిన రామం పెదవులు వణుకుతున్నాయ్ మాట రాలేదు చాలా ఫొటోలున్న ఒక ఆల్బమ్ ఇచ్చి భారంగా వెళ్ళిపోయాడు తిరగేసి అన్నీ చూసింది శశి తన స్నేహితుల 'ఫొటో' లవి ఎక్కడ సేకరించాడో! బాధగా నవ్వుకొంది. కారు బయలుదేరింది.

*　　*　　*

రామం, లలిత, ధృవలు ఉత్తరాలు వ్రాస్తూవుండేవారు. వాటిని శశి గోపాలరావుగార్కి చదివి వినిపించి ఎవరెవరు ఎలాంటి వారో చెపుతూ వుండేది. ఆయన కూడా ఆసక్తితో విన్నట్లే వుండేవారు రామారావుగారు కూడా తరచు వస్తూ, పోతూ వుండేవారు. షుమారు రెండుసంవత్సరాలు గడిచాయి ఆస్తి అంతా శశి పేర వ్రాసి రామారావుగారు పరలోకంలోవున్న భార్యని కలుసుకున్నారు. తండ్రి మరణం శశిలో ఏదో తీరని వెలితిగా వుండేది నిత్యం ఒంటరిగా ఏదో ఆలోచిస్తూ వుండేది. ఎందుచేతనో గోపాలరావుగార్లో మార్పు వచ్చింది ఆయనకు శశిలో లోపాలు కనుపిస్తూవుండేవి. ఇది గమనించని శశి తనతోపాటే తన భర్తకూడా బ్రతుకు అనే బాట పైన తనపక్క నడుస్తున్నాడని భ్రమించింది. కాని వెనుతిరిగి చూసే సరికి అతను చాలా వెనుకనే వున్నట్లు తెలుసుకొంది శశికి వచ్చే ఉత్తరాలు చించి చదివేవాడు సంసార స్త్రీకి ఇది లక్షణం కాదనేవాడు. పుస్తకాలు చదివితే కవిత్వం మొదలెడతావా? అంటూ వెటకారం చేసేవాడు ఎవరైనా నలుగురొచ్చి మాట్లాడుతూవుంటే మొఖం

యు

మాడ్చుకునేవాడు సంఘ సంస్కర్త అయిన గోపాలరావుగార్కి యీ లోపాలన్నీకూడా శశిపేర్న ఆస్తి 'వాసేకే ఆమెలో కనుపిస్తున్నాయ్. ఏమీ తెలియని శశికి భర్త చిరాకుకి కారణంగాని, తన నేరంగాని, ఏదీ తెలియక గిలగిలలాడి పోతుండేది. తండ్రినీ, స్నేహితుల్నీ తలచుకొని దుఃఖించేది చేసేదిలేక. ఇలాంటి పరిస్థితిలో వుండగా రామం నుండి వుత్తరం వచ్చింది

శశీ!

నా ఉత్తరాలు అందుతున్నాయా? జవాబు వ్రాయవెందుకని? నేను బ్రతకడం నీకిష్టం లేదుకదూ? నా పరిస్థితీ అలాగే వుందిలే నీవిలా మారిపోతావనుకోలేదు మేమెవ్వరమూ నీకు లేమా? మీ శ్రీవారు సహృదయులని ఇదివరకు వ్రాశావ్ నాకు వ్రాయడం ఆయన ఇష్టపడరా? అలా జరిగి వుండదనే నా భావన నాకు వారం రోజుల నుండి జ్వరం వస్తోంది. టైఫాయిడ్ అంటున్నారు చాలా నీరసంగావుంది. ఎలాగో ఓపికతో నీకొక్కదానికే వ్రాస్తున్నా ఇంటికింకా వ్రాయలేదు ఎందరు డాక్టర్లొచ్చి చూసినా, నీ మొఖం కనుపిస్తుందా? నిన్ను చూస్తేనేగాని యీ జ్వరం తగ్గనని మొండికేస్తున్నది ఎందుకో బ్రతుకుతాననే ఆశ క్షీణిస్తోంది. ఇది ఆఖరి వుత్తరం కాకూడదు శశీ! నీవు తప్పక వస్తావుకదూ? నీకోసం క్షణ

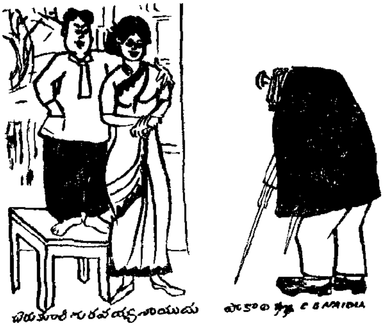

"నడుం వరకే తియ్యవయ్యా మహానుభావా!"

క్షణం ఎదురుచూస్తూ వుంటా ఒకసారి అన్నావుగా, నాలోసగం నీవని! ఆ సగం కాపాడుకోవడానికి రావాలి.

నీ

రామం.

'కాలప్రవాహం' అనబడే దానికంటే, ముందు వెళుతున్న రామంకి ఒక వివాహితస్త్రీ ఒక యువకుడైన స్నేహితుడిని చూడటానికి వంటరిగా రాగలదా? అనే భావమే లేదు. శశి ఆ వుత్తరాన్ని భర్తకు చూపించింది. ఆయననికూడా రమ్మని బ్రతిమాలింది. ఆ వుత్తరాన్ని చించిపారేశాడతను. శశికి లోకమంతా గిరగిరా తిరగసాగింది. తనకి స్వేచ్ఛలేదు బంగారు సంకెళ్లున్నాయని ఇప్పుడే తెలుసుకొంది రామం ఆ చివర నుండి చేతులందిస్తున్నాడు. ఒక్కసారి వచ్చి చూడమని దీనంగా వేడుకుంటున్నాయా కన్నులు. ఆ చేతులు చాలా దూరంగా వున్నాయ్ అందుకోలేదు శశి. ఈ చివర భర్త శిలలా కొన్నియుగాల

వెనుక నిల్చివున్నాడు. తను పయనిస్తూ మధ్యకొచ్చేసింది తెలియకుండానే భర్తకు చెయ్యి అందించింది. తనతోపాటు వచ్చి 'రామం'ని కాపాడమని ఆశతో దీనంగా ప్రార్థించింది. కరినుడు కరగలేదు. ఆమె మృదు మధురమైన కోమల హస్తాల్ని క్రూరంగా త్రోసివుచ్చాడు. శశికి దిక్కుతోచడంలేదు. తనతోనే వస్తున్న మరొక యువజంట కనుపించారు. వెళ్ళి సలహా అడిగింది. ''అక్కా! నా రామం నాకు ప్రాణం. తల్లికంటే, తండ్రికంటే, సోదరునికంటె చివరకు నాకంటె కూడా నా రామం నాకెక్కువ. మేమిద్దరం కవల పిల్లలం. నాలో సగం రామం. అతను గనిపోతే నేను బ్రతకలేను. అతన్ని కాపాడుకోవాలి. నేనే అతనికి మందు. చెప్పక్కా! నా రామాన్ని చూడటానికి వెళ్ళనా? వెళితే నా భర్త నన్నేమంటాడూ? భారమైన నా బ్రతుకుకు మార్గం చూపించు'' అంటూ విలపించింది శశి ''చెల్లీ! భార్యా భర్తలిద్దరూ ఒకరిప్రక్క ఒకరు పయనిస్తూ వుంటేనే గమ్యం చేరుకుంటారు. కాని నీవు ఎలాగో ముందు వచ్చేశావ్. అలా రావడం స్త్రీలకు హానికరమమ్మా! కనపడని సంకెళ్ళు మనవి. నా మాట విను. వెళ్ళి నీ భర్తని కలుసుకోముందు. అతనువస్తే నీవూ వెళ్ళు. ఇంతకంటే నేనేమీ చెప్పలేను చెల్లీ!'' ఆలోచనలోపడింది శశి. 'జీవితం' అనే పుస్తకాన్ని కొన్ని పుటలే విప్పింది తను. కాని దాన్ని పూర్తిగా చదవకుండానే వుండగా చుట్టి విసరి పారెయ్యామని సలహా ఇస్తున్నది సోదరి. ఇది తనకు సాధ్యమా? వెనక్కి నడవగలదా? తన గమ్యంఏది? ఇలా కుమిలిపోతున్న శశికి ఎన్ని రోజులు గడిచాయో సమంగా గుర్తులేదు. రామం మరణవార్త శశిని కూకటి వ్రేళ్ళతో కూల్చేసింది. ఇంత అసమర్థురాలాతను? పెండ్లంటే ఇదేనా? మధురంగా బ్రతకడమంటే ఇదేనా? తనకి యింకెవరూలేరు. తననెవరూ అర్థం చేసుకోలేరింక. ఆ సమయంలోనే ఆ సోదరి మళ్ళాచెప్పింది. ''ఇంకెందుకు చెల్లీ! అన్నీ సమసిపోయాయ్. ముందుకువెళ్ళి ఎవరిని బ్రతికిస్తావ్? నీకు 'నీది' అనబడేదేమీలేదు. అదంతా నీ భర్తది. నీ భర్తను కలుసుకో. ఇప్పటికే మించిపోయినట్లుంది. త్వరపడు.'' సర్వమూ కోల్పోయానను కున్న శశి వెనక్కి ఒక్క అడుగు వెయ్యబోయింది. వెనకడుగు చాతగాని శశి 'లోయ'లో పడిపోయింది. అంత ఎత్తులోంచి పడిన శశి నిమ్మదిగాలేచి దులిపుకొని, తగిలినగాయాలనీ, విరిగిన మనసునూ జాగ్రత్తగా శిథిల సౌధమైన తన తండ్రి గృహానికి చేరవేసింది. ఆప్యాయంగా ఆమెను తమ వడిలోకి లాక్కున్నాయా గది గోడలు ఎదురీత ఎరుగని పిచ్చిశశి! ★